

Door Jan Braet

Jan Braet kijkt naar kunst en het leven, in bloei en verval, zoals de rozen. Deze week de expo **Native Brazil/Alien Brazil** van **Anna Bella Geiger** in het SMAK, Gent.

Aleen de best geïnformeerde kunstkringen kennen de staat van dienst van Anna Bella Geiger (°1933). Zij staat sinds de jaren vijftig constant op de bres voor de Braziliaanse avant-garde, met een link naar New York en Europa. De dochter van Pools-Joodse immigranten experimenteerde met zowat alle denkbare media en met verschillende stijlen en genres. Kennelijk met maar één bedoeling: identiteitsonderzoek en onderzoek van de wereld. De voorlopige bevindingen en de vele vragen die dat oplevert, geeft ze als lesgeefster systematisch door aan haar studenten.

De vorm die haar onderzoek aanneemt, is zowel didactisch als esthetisch, zo blijkt uit de overzichtsexpo met 250 werken in het Gentse SMAK. Vanaf 1965 vertonen ze een hoog conceptueel en tekstueel gehalte, gekoppeld aan een fijn gevoel voor tactiele materialen, voor kleuren en afbeeldingen. De verleidelijke vorm maakt het decoderen van de inhoud minder lastig, moedigt het zelfs aan. Een makkelijke opdracht is het niet, de betekenis is vaak uitgedrukt in bedekte termen. In een aantal verrukkelijke loden rollen (*Litte Scrolls*) heeft Geiger zelfs al haar geheime kennis op perkament getekend en gegraveerd.

Met haar kritische geest moest ze oppassen voor de verbodsbepalingen van de militaire dictatuur die Brazilië van 1964 tot 1985 in haar greep hield. Het camouflagemotief loopt dan ook als een rode draad door haar oeuvre. Voorts is het geen geheim dat conceptuele kunst het graag een beetje cryptisch houdt. Maar bovenal komt bij Geiger de wetenschapper en docente naar voren. Ze put uit de antropologie, de cartografie, de psychologie, de geografie en de wiskunde, verpakt haar bevindingen en vragen als kunst, en legt ze voor aan alle leergierigen.

Het werk *Native Brazil/Alien Brazil* (1976) bestaat uit reproducties van bestaande fotokaartjes met stereotiepe voorstellingen van indiaanse vrouwen (van de Bororo-stam) en hun dagelijkse bezigheden. Ze worden geflankeerd door evenveel kaartjes waarop Geiger en haar blanke vriendinnen de diverse poses van de inboorlingen imiteren – en daar niet echt in slagen. De relevante vraag is niet wie autochtoon is en wie allochtoon, maar hoe het komt dat alle kaartjes het toen door het militaire regime gepropageerde beeld van vrouwen als

HISTORY OF BRAZIL/LITTLE BOYS AND GIRLS.
Ook Geiger ontsnapte niet aan de romantische droom van de 'ongerepte wilde'.

© Courtesy of the artist/foto: Dirk Pauwels

marginale wezens uitdragen. Dat de romantische droom van de 'ongerepte wilde' anders wel degelijk door Geigers hoofd spookte, spreekt uit de fotomontage-reeks *History of Brazil/Little Boys & Girls* (1975). Op drie akelige zwart-witafbeeldingen van haar gezicht zijn de ogen bedekt met paradijselijke kleurenbeelden van inheemse meisjes: zo zal ze zelf nooit kunnen zijn.

Met heel wat cartografische voorstellingen en objecten speelt Geiger in op de officiële land- en wereldkaarten. Sinds de tijd van Mercator geven die om ideologische redenen de dimensies van de continenten en de territoriale grenzen niet altijd even accuraat weer. Met de nodige ironie tekende Geiger Zuid-Amerika als cultureel centrum van de wereld, Brazilië als centrum van Zuid-Amerika en haar vaderstad Rio de Janeiro als cultureel centrum van Brazilië en van de wereld. Maar in bloedige ernst ontwikkelde ze rond het concept centrum en periferie het project *Circumambulatio* (1972) voor haar studenten: enerzijds een diepgaand onderzoek naar de innerlijke kern van de mens, met behulp van archetypische beelden uit de wereldgodsdiensten, de theorieën van Carl Gustav Jung en Mircea Eliade, anderzijds een groot-scheeps graafwerk in de aarde omheen het terrein van de museum van Rio. *Circumambulatio* leidde tot een installatie, vandaag gereconstrueerd in het hart van de tentoonstelling in het SMAK. ●

Tot 7 november

Met de nodige ironie tekende Geiger haar vaderstad Rio de Janeiro als cultureel centrum van de wereld.